

Vismijnen : Slagaders van de Zeevisserij

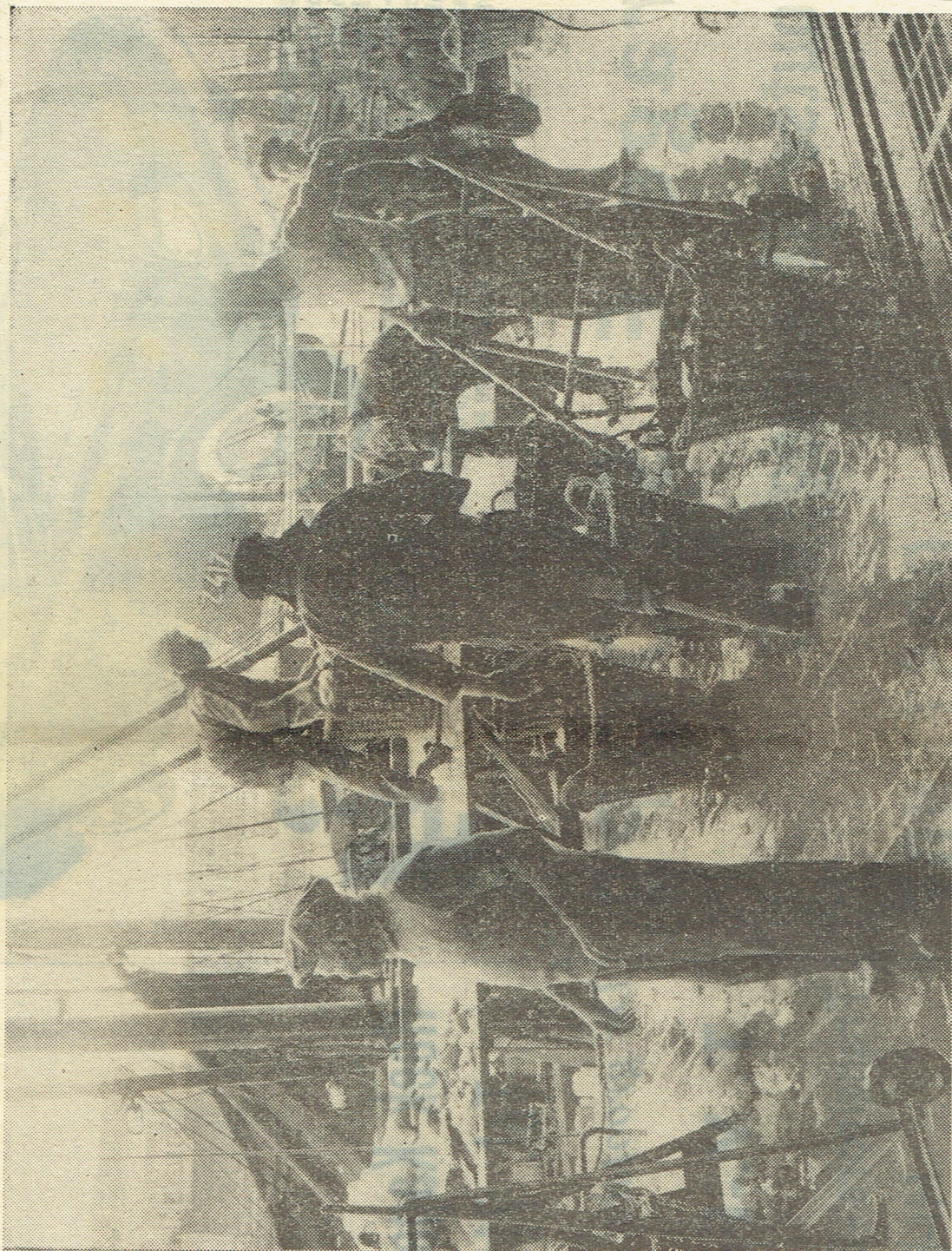
Het zou vijf jaar duren voor-
aleer kon gefeest worden, doch
op 15 september 1934 — nadat
mijnmeester Louis Reizen in de
« cirk » de laatste klokslag had
gegeven voor de allerlaatste ver-
koop aldaar — was de nieuwe
Vuurtoerenwijk in feest, naar
aanleiding van de plechtige in-
huldiging van de nieuwe haven-
inrichtingen. In 1937 moest het
dok reeds verlengd worden tot
760 meter.

Lief en leed wisselden ook in de
visserijwereld, elkaar af : op 21
mei 1940 werd de vismijn hevig
beschadigd door luchtaanvallen :
in 1944 werd zij volledig ver-
nield. De Oostendse zeevisserij
bloedde... Maar in mei 1949
werd een nieuwe vismijn gebo-

door

J. Hermans

hoofd van de kustredactie

Het visje bielp geschiedenis van Oostende schrijven

Folklore

TIJDENS de komende maanden zal Oostende, mondain centrum van toerisme maar ook moedige en werklustige stad die aan de zeevisserij zoveel te danken heeft, een ware waterval aan feestelijkheden beleven, naar aanleiding van de viering « Duizend Jaar Oostendse Gemeenschap ».

Er kan wel gevit worden over het feit, of Oostende nu precies wel duizend jaar bestaat als stad... Maar wanneer het op feesten aankomt, vergeet een Oostendenaar spoedig alle mogelijke vitterij, en maakt hij zich al even rap gereed, om stoeten toe te juichen, in de handen te klappen voor militaire parades, op de dijk te staan om « ooo's en aaa's » dapper in koor mee te roepen bij het afschieten van de zomervuurwerken; en... niet in het minst, om eens tussen de tanden mee te fluiten, wanneer in een of ander « Oostendes kapelletje » een visserslied gezongen wordt.

Visserliederen ontbreken trouwens niet te Oostende. Zij vormen als het ware een bestendige en levende hulde aan de zeevisserij en aan haar vissersmenschen.

opeisen in de viering van « Oostende, Duizend Jaar »!

Het begin in 1580

Het is gewis niet zonder reden, dat we in onze titel schreven dat « het visje, Oostendse geschiedenis heeft helpen schrijven ».

Het volstaat immers om even, in zeer korte trekken, de geschiedenis van de Oostendse vismarkten en vismijn te overlopen, om spoedig vast te stellen, welke belangrijke rol de zeevisserij heeft gespeeld ten bate van de Oostendse gemeenschap.

Van een eerste eigenlijke « vismarkt » wordt pas in 1580 gewag gemaakt: deze markt was gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de haven, vlak bij de plaats waar de vis gelost werd. In 1585 kwam reeds een eerste verbetering: de markt werd verrijkt met stenen tafels, waarop de vis werd ten toon gespreid.

Reeds in 1618 werden deze stenen tafels overgebracht naar een strook grond, die toebehoorde aan het klooster van de Capucienen, in de omgeving van de Cirkelstraat.

Een zeevisserij, die door de eeuwen heen, in ruime mate heeft bijgedragen tot Oostende's grootwording.

En daarom zijn we gelukkig dat, benevens plechtstatige manifestaties — die gewis de standing van de Koningin der Badsteden dienen — ook de visserijfolklore een groot aandeel zal

.....
Uit de oude doos: onderaan links enkele Oostendse visseursters in 1934. In de vismijn van weleer, de « cirk » genoemd in de Oostendse volksmond, droegen de viskopers in 1934 (in het midden) een « strooien hoed » tijdens de zomermaanden en gedurende de verkoop. Rechts « De Mosselkuisers », foto die dagtekend van 1922 (Foto's, Maur. Antony)

Indien we verder de documentatie raadplegen van Wardje Van Alderwereldt — de man, die inzake de huidige Oostendse visserijloot, een onschatbare verzameling aan gegevens en foto's bezit — vernemen we, dat de verkoop van de aangebrachte vis in 1682 plaats had op de « Kalversmarkt », tussen de Langestraat en de Vlaanderenstraat. In 1685 geschiedde de visverkoop op een nieuwe markt: deze strekte zich uit op de latere (en huidige) Groentenmarkt, maar verhuisde aldra naar de « Oude Mijnplaats », waar de visverkoop behouden bleef tot 21 juni 1707. Alleen verse vis mocht er verkocht worden; andere ingemaakte vis mocht slechts aan de man gebracht worden langs de dokken, de « bassins », zoals het in de Oostendse volksmond luidt.

Op de « Oude Mijnplaats » was een omvangrijk afdak gebouwd, waar rond stenen tafels ten behoeve van de verkopers aangebracht waren. De kopers zelf hadden, rond de markt en in de aanpalende straten, hun pakhuizen, waar de vis opgeslagen en bewerkt werd. Natuurlijk

ren : zinnebeeld van Oosten-
de's levensdrang. De nieuwe ge-
bouwen werden op 22 juli 1951
in gebruik genomen : werken
werden uitgevoerd door een
Brusselse onderneming, voor een
bedrag van ongeveer 70 miljoen
F. Toen ook hadden luisterrijke
volksfeesten plaats. Het stads-
bestuur bood in de indrukwek-
kende halle een ontvangst aan,
aan lange rijen tafels. Deze
maal waren wij er als journa-
list bij, en herinneren we ons
nog zeer goed, hoe de koorgroep
«Het Loze Vissertje» stemmige
feestliederen liet weerklinken.

In de loop van hetzelfde jaar
ontwierp de Oostendse bouw-
meester A. Isaacson nog plan-
nen voor de aanleg van een ha-
ringhalle. In 1952 werd nog een
sprothalle opgericht, doch bleek
deze alras een mislukking te
zijn, zodat dit gebouw nu nog,
spijt zijn hoge kosten en ver-
rijfnde technische uitrusting,
voor verder gebruik gesloten
blijft. Maar de vismijn zelf,
draait meer dan ooit op volle
toeren : binnen haar muren
klopt het sterke hart van onze
zeeversserij. Vismijn, haring-
halle, verlengde haringhalle,
pakhuizen en kantoren — die
een gezamenlijke uitgave van
101 miljoen 762.380 F hebben
gekost — vormen er een wereld-
je op zichzelf.

Een raad indien gij dit bedrijf
niet kent : ga eens een maan-
dag-, dinsdag- of woensdagmor-
gen vroeg naar de Oostendse
vismijn, wanneer de openbare
visverkoop er haar gang gaat.
Gij zult heel wat genoeg
belevén aan deze verkoop, aan
de werkzaamheden van de «mie-
nepeler» en de afslagers en de
tegenschrijvers. Maar een twee-
de goede raad : steek niet te
diep uw neus in Oostendse vis-
mijnzaken, want alras zou men
u bedenken met een « Oostends
schietgebedje»!

En de toekomst ? Welan,
wanneer men weet dat in het
jaar 1963 zo maar eventjes in
de Oostendse vismijn en haring-
halle 39 miljoen 159.411 kg vis
werd verhandeld voor het dui-
zelingwekkend bedrag van 455
miljoen 028.136 F, dan kan men
terstond beseffen, dat ook nieu-
we vraagstukken gerezen zijn :
vraagstukken in verband met
noodzakelijke modernisatiewer-
ken. In de schoot van de Oos-
tendse gemeenteraad werd hier-
over reeds van gedachten ge-
wisseld, en een studiecmissie
werd aangesteld. We hopen ten
slotte, in het belang van Oos-
tende en allen, die van de zee-
visserij leven, dat de voorstellen
van deze commissie snel in wer-
kelijkheid zullen omgezet wor-
den.

ontbrak de bel niet boven het
afdak, waarmee de aanvang
en het einde van de verkoop
aangekondigd werd. Eenmaal
de vis ingepakt, begon de tocht
naar het binnenland. wat van-
zelfsprekend gepaard ging met
een ware wagenstoet tussen
Kaalstraat en staton.

In het hartje van het visserskwartier

21 juni 1707 betekende, op-
nieuw een belangrijke datum in
de geschiedenis van de Oostend-
se vismarkten. Inderdaad, op de-
ze dag werd de nieuwe vismarkt
ingehuldigd, die opgericht werd
tussen de Cadzandstraat en de
Bonestraat, een plaatsje dat
vele Oostendenaars nu nog nauw
aan het hart ligt. Lange tijd
was er daar immers een open-
bare vismarkt, en heel wat
« échte Oostendse spuitersge-
schiedenissen » speelden er zich
af.

Nu nog komt de « Orde van
de Kloeffe » er jaarlijks de Oos-
tendse carnavalpop « Tjannie
Carbon » verbranden, nadat een
vermaledijgend vonnis werd uit-
gesproken, en nadat de politie-
kers er hun... zegen hebben ge-
kregen. Nu nog heeft men er
populaire figuren of pleister-
plaatsen, die de naam dragen
van Adellientje, Gaby of Blan-
che. En wat het taalvraagstuk

aangaat : hier vindt men er een
Oostendse oplossing voor, want
op de vele uitstairamen kan
men gulhartig vernemen in bel-
de landstalen dat men er zijn
boterhammen mag komen op-
eten met een pint bier : pic-nic
toegelaten, ici on casse la
croûte !

Maar keren we terug naar
het... verleden.

De raad van de Oostendse
vroede vaders en de gemeente-
raad keurde op 1 augustus 1877
een krediet van 267.159 F en 78
centiemén, asjeblijf, goed voor
het bouwen van een vismijn, en
wel op de plaats waar het
« Witte Huis » — ja, ook dat
had Oostende ! — door onteige-
ning tot verdwijnen gedoemd
was. In 1877 was de nieuwe mijn
al gereed, doch vooraleer het
gebouw bepaald in gebruik ge-
nomen werd, hield de gemeente-
raad er aan, tijdens een bijeen-
komst van 2 december 1878, een
verslag te behandelen, dat er
toe strekte zekere regelingen in
te voeren. Zo werd bepaald dat
het inpakken van de vis — dat
nog altijd in de straten ge-
schiedde — een einde moest ne-
men, en dat zulks moest gebeu-
ren binnen de omheining van
de nieuwe vismijn. De uren van
opening en sluiting moesten
vastgesteld worden volgens de
uren van verkoop. Verder moes-
ten een « directeur » en een
« onder-directeur » benoemd
worden.

Wat méér is : men voorzag

zelfs een verhoging van de mijn-
rechten, met het oog op het be-
ter spijzen van de « Voorzorgs-
kas voor de Vissers ». Bovendien
moest de mijnbestuurder dit
geld innen, zonder aanspraak op
enige vergoeding te mogen ma-
ken.

Naar de Oostzijde van de haven

Eenmaal de nieuwe vismijn
in gebruik, liep het vrij spoe-
dig in de volksmond dat deze
mijn « veel te groot was ». Maar
nauwelijks enkele jaren later,
kwam men tot de verrassende
vaststelling dat de mijn reeds
veel te klein was geworden.
Toen reeds verkocht men er
jaarlijks voor ruim vijf miljoen
F vis ! Derhalve drongen zich
uitbreidingswerken op, wat in
1885 geschiedde. Wegens haar
ronde vorm, noemde men deze
mijn : de « cirk ». Maar in dat
« visseijcirkus » viel weinig te
lachen : men werkte er trou-
wens zo hard en naarstig, dat
eerste-minister Graaf de Smet
de Naeyer in 1903 het plan voor-
opzette, de vismijn opnieuw te
vergroten, en wel in de vorm
van een hoefijzer. Maar dit ont-
werp viel blijkbaar niet in de
smaak : er kwamen heel wat
« Oostendse palabers » bij te pas,
en, om dan toch eindelijk de
knoop door te hakken, besloot
het stadsbestuur op 2 oktober
1906, een bijzondere commissie
aan te stellen, om het vismijn-
vraagstuk te onderzoeken, en de
nodige besluiten voor te leggen.

Wij reizen om te leren, wijs-
geerde deze commissie, zodat

dan ook prompt enkele visserij-
havens in het buitenland be-
zocht werden. Op 14 juli 1907
legde de commissie dan haar
verslag neer : het kwam er op
neer, dat men voorstelde een
nieuwe vismijn op te richten
aan de oostzijde van de haven.
Daar, zo besloot men, was de
toekomst weggelegd voor de
steeds groeiende Oostendse zee-
visserij.

Wat niet belette, dat men
veertien jaar heeft getreuzeld
vooraleer het plan van de com-
missie aan te pakken en uit te
voeren.

Steeds hoger op

Het gezegend jaar des Heren
1921 werd dan voor de Oostend-
se visserij opnieuw een meeval-
ler : er werd tot de bouw van
de nieuwe vissershaven beslist.
Dit kuldde meteen het einde van
de aloude Vuurtorenwijk in. De
onteigeningen hebben er een
aardige duit gevraagd.

Op 21 december 1921 had dan
de openbare aanbesteding plaats
aannemers werden de hh. Cocks
en Grondels, uit Gent. Ook het
lastenboek van de nieuwe slui-
zen werd opgemaakt en nader-
hand getekend door minister
Anseele. De aanbesteding voor
de sluisenwerken zelf werd
goedgekeurd op 1 maart 1922
door minister Ruzette.

Het werd vanzelfsprekend an-
dermaal een miljoenendans : de
werken van de nieuwe vismijn
werden op 4 augustus 1928 toe-
gewezen aan de firma Delens,
voor een bedrag van 13 miljoen
600.000 F. Minister Baels, vader
van prinses Liliane de Rhéty en
echtigenote van koning Leopold
III, legde op 27 april 1929 de
eerste steen...

